

VERMOGENS- EN SUCCESSIEPLANNING

Vlaanderen

be**o**bank
U bent goed omringd

Voorwoord

Vermogens- en successieplanning is een gevoelig onderwerp. Want het gaat over wie u graag ziet en financieel wilt beschermen, over wat u hebt opgebouwd en wilt vrijwaren voor uw erfgenamen. Maar door de regelmatig wijzigende en verschillende regionale wetgeving in ons land is het ook een vrij complexe materie. Hierdoor wacht men vaak te lang om een goede vermogens- en successieplanning uit te werken.

Nochtans zijn er tal van redenen om tijdig aan successieplanning te doen, zoals:

- U wilt in alle rust uw vermogen nalaten;
- U wilt vermijden dat er ruzie ontstaat onder uw erfgenamen;
- U wilt uw vermogen op een fiscaal vriendelijke manier overdragen aan uw kinderen.

Verwijzend naar de regelmatig wijzigende wetgeving blijft het steeds van belang om reeds eerder genomen stappen in het kader van een successieplanning tegen het licht van (eventuele) nieuwe wetgeving te houden.

Met deze brochure willen wij u wegwijs maken in de verschillende planningsmogelijkheden en successietarieven die van toepassing zijn in Vlaanderen. Bij vragen of voor concrete informatie, die van toepassing is op uw familiale en financiële situatie, raden wij aan om contact op te nemen met uw Beobank adviseur of Premium Banker. Indien u dat wenst, kan hij of zij u in contact brengen met een advocaat of een externe adviseur gespecialiseerd in deze materie.

DEEL 1**ZONDER VERMOGENSPLANNING**

1.1	Vermogensrecht tussen partners	6
	De huwelijksvermogensstelsels en andere vormen van samenwonen	6
	Ontbinding van de huwelijksvermogensstelsels door overlijden	7
1.2	Erfbelasting	8
	Wie erft wat?	8
1.3	Erfbelastingen	9
	Vlaamse erfbelasting: wanneer van toepassing?	9
	Vlaamse erfbelasting: welke tarieven?	10
	Vlaamse erfbelasting: verminderde tarieven en vrijstellingen	11

1.1 Vermogensrecht tussen partners

Huwelijksvermogensrecht en samenlevingsvermogensrecht

De drie belangrijkste huwelijksvermogensstelsels in het Belgische recht zijn de gemeenschap van aanwinsten, de zuivere scheiding van goederen en de algehele gemeenschap.

Een echtpaar met de Belgische nationaliteit dat altijd in België gewoond heeft, is in principe gehuwd onder een huwelijksvermogensstelsel naar Belgisch recht. Let op! De zaken kunnen anders liggen als het echtpaar of een van hen een andere nationaliteit heeft of als het echtpaar in het buitenland gewoond heeft.

Het wettelijk stelsel

Het Belgisch wettelijk stelsel (dat geldt wanneer de echtgenoten niets anders overeenkomen) is het stelsel van scheiding van goederen met een gemeenschap van aanwinsten. In dit stelsel zijn er drie vermogens: het eigen vermogen van elke echtgenoot en het gemeenschappelijk vermogen.

De aanwinsten (beroepsinkomsten, inkomsten van eigen goederen,... die worden verkregen tijdens het huwelijk) zijn gemeenschappelijk, terwijl bijvoorbeeld goederen verkregen vóór het huwelijk of goederen die men krijgt tijdens het huwelijk door schenking of erfenis eigen blijven. Geldsommen die eigen zijn, dienen wel voldoende afgezonderd te blijven (op een aparte rekening), opdat er geen vermenging kan plaatsvinden met het gemeenschappelijk vermogen. De vruchten van die eigen sommen zijn in principe wel gemeenschappelijk.

In een huwelijkscontract kunnen clausules worden opgenomen om de langstlevende echtgenoot extra te beschermen, zoals een keuzebeding of een contractuele erfstelling.

Het stelsel van algehele gemeenschap

Bij huwelijkscontract kunnen echtgenoten kiezen voor een algehele gemeenschap. Dit stelsel wordt ook wel eens "het stelsel van de grote liefde" genoemd. Alle goederen zijn in principe gemeenschappelijk, zowel deze die de echtgenoten reeds hadden vóór het huwelijk als deze die tijdens het huwelijk worden verkregen. In principe komen ook schenkingen en erfenissen in de gemeenschap terecht.

Het stelsel van zuivere scheiding van goederen

In het stelsel van zuivere scheiding van goederen kent men geen huwgemeenschap. Alle goederen, zoweldeze van vóór het huwelijk als verkregen tijdens het huwelijk, blijven eigen.

Men kan dit stelsel moduleren via het huwelijkscontract. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om een intern gemeenschappelijk vermogen toe te voegen. In dat intern

gemeenschappelijk vermogen kunnen de echtgenoten bijvoorbeeld de gezinswoning inbrengen.

De echtgenoten kunnen tevens een rechterlijke billijkheidscorrectie opnemen in hun huwelijkscontract. Dit biedt de mogelijkheid voor de benadeelde echtgenoot om bij de ontbinding van het huwelijk door echtscheiding een vergoeding te vragen via de familierechtbank. De rechterlijke billijkheidscorrectie kan enkel uitwerking hebben onder bepaalde voorwaarden, zo is vereist dat het huwelijksstelsel wordt ontbonden door een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting.

Een variant op het stelsel van zuivere scheiding van goederen is het stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten. De vermogens van de echtgenoten blijven ook in dit geval gescheiden, maar bij echtscheiding en/of overlijden zal de ene echtgenoot een vordering verkrijgen op de andere echtgenoot.

De notaris dient de echtgenoten bij het aangaan van een stelsel van scheiding van goederen te wijzen op de nadelen van een zuivere scheiding van goederen en in te lichten omtrent de mogelijke solidariteitsoplossingen.

Wettelijk samenwonen

Personen die beslissen om wettelijk samen te wonen, moeten hiertoe een verklaring van wettelijke samenwoning afleggen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Net als gehuwde personen, dienen wettelijk samenwonenden ook aan bepaalde verplichtingen te voldoen. Zo gelden de bepalingen omtrent de bescherming van de gezinswoning ook voor hen, dienen zij bij te dragen in de lasten van het samenleven evenredig met hun mogelijkheden en zijn de schulden aangegaan ten behoeve van het samenwonen of ten behoeve van de kinderen die de partners samen opvoeden, hoofdelijke schulden, ook al werden deze slechts door één van beide partners aangegaan.

Met betrekking tot de goederen van de partners, kan wettelijk samenwonen worden gelijkgesteld met het stelsel van zuivere scheiding van goederen. Er is geen gemeenschappelijk vermogen, enkel het eigen vermogen van elke samenwonende. Er geldt wel een wettelijk "vermoeden van onverdeeltheid" voor de goederen die tijdens de wettelijke samenwoning samen worden aangekocht. Deze goederen worden geacht hen elk voor de helft toe te behoren, tenzij anders overeengekomen of bewezen.

Wettelijke samenwoners kunnen een samenlevingsovereenkomst afsluiten waarin ze duidelijkheid kunnen scheppen omtrent de eigendom van de goederen en waarin ze elkaar meer rechten kunnen toekennen.

Feitelijk samenwonen

Feitelijke samenwoning voltrekt zich vanaf het moment dat mensen op hetzelfde adres wonen. Voor feitelijke samenwoners is er geen juridisch kader voorzien in de wet. Er is geen gemeenschappelijk vermogen, enkel het eigen vermogen van elke partner. Er kunnen wel afspraken gemaakt worden, maar het blijft een conventionele

regeling, dewelke niet allesomvattend moet zijn. Feitelijk samenwonenden kunnen hun afspraken ook vastleggen in een samenlevingscontract. Dit samenlevingscontract moet niet in notariële vorm worden vastgelegd, terwijl dit voor een samenlevingscontract voor de wettelijke samenwoners wel vereist is.

Ontbinding van de huwelijksvermogensstelsels door overlijden

Het gemeenschapsstelsel

Bij ontbinding van het stelsel door overlijden van een echtgenoot zal de gemeenschap in twee helften worden verdeeld. De ene helft zal in principe in de nalatenschap van de overleden echtgenoot vallen, de andere helft komt toe aan de langstlevende echtgenoot.

Hierop zijn afwijkingen mogelijk in het huwelijkscontract, onder meer:

- Beding van vooruitmaking
- Beding van ongelijke verdeling, automatisch of met keuze

Het fictieartikel 2.7.1.0.4 VCF voorziet in de belastbaarheid van dergelijke bedingen

Ook de eigen goederen van de overledene vallen in principe in diens nalatenschap.

Het stelsel van scheiding van goederen

De helft van de onverdeelde goederen en de eigen goederen van de overledene vallen in principe in diens nalatenschap.

Ook hierop zijn afwijkingen mogelijk in het huwelijkscontract, onder meer middels een verrekenbeding. De verrekenschuld van dergelijk beding is in de Vlaamse erfbelasting fiscaal echter niet aftrekbaar.

1.2 Erfrecht

Wie erft wat?

Eens duidelijk is geworden welke elementen het actief en het passief van de nalatenschap uitmaken, rijst de vraag wie wat erft.

Als de overledene geen testament nalaat, is de wettelijke erfopvolging van toepassing op in principe alle goederen van de nalatenschap, ongeacht hun aard of hun oorsprong, op enkele wettelijk vastgelegde uitzonderingen na.

De rangschikking van de erfgerechtigde bloedverwanten bij de wettelijke erfopvolging is afhankelijk van de 'orde' en de 'graad'. De wettelijke regeling onderscheidt verschillende categorieën van erfgenamen of 'orden'.

Binnen iedere 'orde' wordt voorrang gegeven aan de naaste verwanten. Het aantal generaties tussen de erflater en de bloedverwant bepaalt de 'graad' van verwantschap. Een opeenvolging van 'graden' vormt een 'lijn'.

In bepaalde gevallen kunnen de afstammelingen van een erfgerechtigde diens plaats in de erfopvolging innemen en in diens graad erven (onder meer in geval van vooroverlijden). Dat is wat men 'plaatsvervulling' noemt.

Hiernaast is ook nog rekening te houden met de erfrechten van de langstlevende partner >>

Van de wettelijke devolutie kan worden afgeweken via testament. Hierbij is wel rekening te houden met de "reserve" van bepaalde erfgenamen (zie verder).

1ste ORDE Afstammelingen

Gelijken in graad erven gelijke delen
Plaatsvervulling is mogelijk

2de ORDE Ouders, (half-)broers en (half-)zussen en hun afstammelingen

Overlevende ouder(s): (elk) 1/4^{de}
Broers en zussen: de rest
Plaatsvervulling is mogelijk
Halfbroers en – zussen: kleine kloving

3de ORDE Ascendenten

Ook de ouders erven zonder (half)broers of (half)zus.
Kloving: de ene helft gaat naar de moederlijke lijn en de andere naar de vaderlijke lijn
Binnen elke lijn: dichtste in graad erft

4de ORDE Zijverwanten (tot de 4de graad)

Kloving en dichtste in graad binnen elke lijn erft

Echtgenoot/ echtgenote

In samenloop met de afstammelingen: vruchtgebruik van de hele nalatenschap.
In samenloop met andere erfgenamen: vruchtgebruik van het eigen vermogen van de vooroverleden echtgenoot ; volle eigendom van het deel van de vooroverleden echtgenoot in de gemeenschap en van het vermogen dat exclusief tussen de echtgenoten in onverdeeldheid is.
Geen erfgerechtigde bloedverwanten: volle eigendom van de volledige nalatenschap.
De langstlevende echtgenoot verkrijgt daarnaast een 'opvolgend' vruchtgebruik op de goederen die de vooroverleden echtgenoot geschonken had met voorbehoud van vruchtgebruik. Dit geldt alleen indien de langstlevende echtgenoot op het moment van die schenking reeds gehuwd was met de schenker en indien de schenker dat in zijn testament niet heeft ontnomen aan zijn partner. De langstlevende kan aan dit opvolgend vruchtgebruik verzaken.

Wettelijk samenwonende partner

Geen reservataire erfgenaam, zeer beperkt erfrecht.
Ongeacht met welke erfgenamen de langstlevende partner in samenloop komt, erft deze het vruchtgebruik of recht op huur van de gezinswoning en vruchtgebruik van de inboedel.
De wettelijk samenwonende partner heeft eveneens een opvolgend vruchtgebruik van de geschonken gezinswoning en inboedel, onder dezelfde voorwaarden als eerder vermeld.

1.3 Erfbelasting

Vlaamse erfbelasting: wanneer van toepassing?

Erfbelasting

Successierecht wordt in België geheven in geval van overlijden van een 'rijksinwoner'. Een 'rijksinwoner' is een persoon met domicilie of met zetel van vermogen in België. Met domicilie wordt verwezen naar het centrum van het familiale en sociale leven van de overledene. De zetel van vermogen duidt op de plaats van waaruit de overledene zijn vermogen beheerde. Erfbelasting is verschuldigd op het wereldwijd vermogen van de overledene.

Een recht van overgang bij overlijden wordt geheven in geval van overlijden van een niet-rijksinwoner die onroerend goed aanhield gelegen in België. Het recht van overgang bij overlijden wordt geheven op de waarde van de onroerende goederen gelegen in België.

Bevoegdheidsverdeling tussen de gewesten

De successierechten zijn een gewestelijke bevoegdheid. Gezien de tarieven en vrijstellingsregels in elk gewest verschillend zijn, is het van belang na te gaan welk gewest bevoegd is. De heffingsbevoegdheid is als volgt verdeeld tussen de gewesten:

- in geval van overlijden van een rijksinwoner: het gewest op het grondgebied waarvan de overledene het langst zijn hoofdverblijfplaats had in de laatste vijf jaar voorafgaand aan zijn overlijden, is bevoegd voor de heffing van de successierechten;
- in geval van overlijden van een niet-rijksinwoner: het gewest op het grondgebied waarvan de onroerende goederen zich bevinden, is bevoegd. Als de overledene onroerende goederen heeft in verschillende gewesten, is het gewest bevoegd op het grondgebied waarvan het totale kadastraal inkomen van de onroerende goederen het hoogst is.

Deze principes zijn mutatis mutandis eveneens van toepassing voor de schenkbelasting.

Vlaamse erfbelasting: welke tarieven?

Nadat duidelijk is wie wat krijgt, kan de erfbelasting worden berekend. De basistarieven van toepassing op overlijdens vanaf 1 september 2018 zijn in Vlaanderen als volgt:

• Rechte lijn en tussen partners

- Voor echtgenoten, wettelijk samenwonenden, feitelijk samenwonenden (die meer dan 1 jaar ononderbroken samenwonen en een gezamenlijke huishouding voeren) en afstammelingen.
- Voor stief- en zorgkinderen, alsook voor geadopteerde kinderen en hun afstammelingen. In geval van gewone adoptie gelden wel bepaalde voorwaarden. Afstammelingen van stief- en zorgkinderen kunnen niet genieten van de tarieven in rechte lijn.

Belastingschijf	Tarief in rechte lijn en tussen partners
€ 0,01 - € 50.000	3%
€ 50.000 - € 250.000	9%
> € 250.000	27%

Deze tarieven worden toegepast per erfgenaam, en apart op de onroerende en roerende goederen. Deze opsplitsing geldt enkel in het Vlaams gewest en kan - gezien de progressiviteit - een groot voordeel opleveren indien de nalatenschap evenwichtig verdeeld is in roerende en onroerende goederen.

• Tussen broers en zussen

Belastingschijf	Tarief tussen broers en zussen
€ 0,01 - € 35.000	25%
€ 35.000 - € 75.000	30%
> € 75.001	55%

Deze tarieven worden toegepast per erfgenaam.

• Voor anderen

Belastingschijf	Tarief voor anderen
€ 0,01 - € 35.000	25%
€ 35.000 - € 75.000	45%
> € 75.001	55%

Deze tarieven worden toegepast op de som van de verkrijgingen in deze categorie.

Vrijstellingen en verminderingen

Op deze algemene tarieven bestaan wel belangrijke verminderingen en vrijstellingen.

De belangrijkste vrijstellingen van erfbelasting in het Vlaams Gewest hebben betrekking op:

- Tussen echtgenoten of samenwonenden (wettelijk of 3 jaar feitelijk samenwonend met een gemeenschappelijke huishouding): vrijstelling voor de gezinswoning en vrijstelling voor de 1^e schijf van € 50.000 van roerende goederen.
- Kinderen onder 21 jaar, die volle wees worden (beide ouders overleden of enig gekende ouder overleden): vrijstelling voor de 1e schijf van € 75.000 van roerende goederen en vrijstelling voor de gezinswoning die hen toekomt.
- Maatschappelijke rechten in een vennootschap door de Vlaamse regering erkend in het kader van de financiering en realisatie van serviceflatgebouwen of woningcomplexen met dienstverlening.
- Onbebouwde onroerende goederen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk.
- Onroerende goederen die te beschouwen zijn als bos (volgens het bosdecreet)
- Vrijstelling voor de ascendent-schenker (ouder, grootouder, ...) wanneer de ascendent-schenker nog in leven is bij het overlijden van de erflater, de erflater zonder nakomelingen gestorven is en de geschonken goederen (in natura of als schuldvordering) nog aanwezig zijn in zijn of haar nalatenschap.

De belangrijkste verminderingen in het Vlaams Gewest zijn de volgende:

- Vermindering tot 8,5% in geval van legaten aan beroepsverenigingen en private stichtingen.
- Vermindering tot 3% (verkrijging in rechte lijn, tussen echtgenoten/samenwonenden) of 7% (verkrijging tussen andere personen) voor overdracht van goederen of aandelen van familiale ondernemingen of vennootschappen, indien aan bepaalde voorwaarden voldaan is.
- Voor overlijdens sinds 1 juli 2021 kan men via testament de erfenis nalaten aan een of meerdere goede vrienden of verre familieleden ('vriendenerfenis') tegen een tarief van in principe 3%. De omvang van het legaat dat van dit gunstig tarief kan genieten is echter beperkt tot € 15.000. De vermindering bedraagt dus maximum € 3.300.
- Voor nalatenschappen die opvallen vanaf 1 juli 2021 geldt bovendien een vermindering tot 0% voor legaten aan goede doelen (tenzij voor private stichtingen en beroepsverenigingen).

DEEL 2**PLANNINGSMOGELIJKHEDEN**

	Vooraf steeds rekening houden met de reserve	14
2.1	Roerende schenking	15
	De handgift	15
	De bankgift	15
	Schenking via een notaris	16
	Schenking aan minderjarige kinderen	16
	Modaliteiten	16
	Schenkbelasting	18
	Maatschap	18
	Stichting administratiekantoor	20
	Private stichting	20
2.2	Onroerende schenking	21
	Civiel en fiscaal	21
2.3	De gesplitste aankoop	22
	Civiel en fiscaal	22
2.4	Het testament	23
	Definitie, vormen en legaten	23
	Toepassingen	24
2.5	Generation skipping	25
2.6	De levensverzekering	25
	Civiel en fiscaal	25
	Toepassingen	26
2.7	De zorgvolmacht	27
2.8	Erfovereenkomsten	27

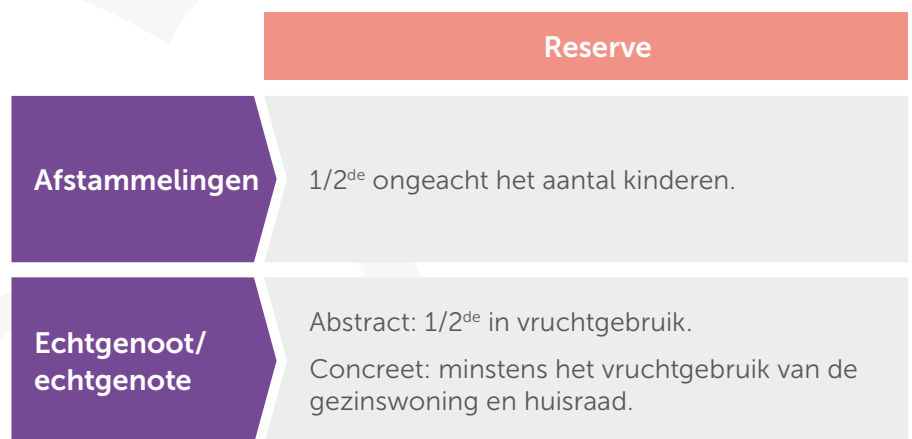
Voorafgaande opmerking: steeds rekening houden met de reserve

De "**reserve**" is het minimaal aandeel in de nalatenschap gegarandeerd door de wet aan bepaalde wettelijke erfgenamen, de **reservataire erfgenamen** genaamd.

Door de ingrijpende hervorming van het erfrecht, die op 1 september 2018 in werking trad, worden enkel de afstammelingen en de langstlevende echtgenoot nog beschouwd als reservataire erfgenamen. De ascendenten (ouders en grootouders) verloren hun status als reservataire erfgenaam. De reserve van de ascendenten werd vervangen door een onderhoudsverplichting, opgelegd aan de nalatenschap van de erflater, indien hij geen afstammelingen nalaat. Deze onderhoudsverplichting is enkel van toepassing indien de ascendenten behoeftig zijn op het moment van het overlijden of behoeftig worden vanwege het overlijden van de erflater.

Daarnaast heeft de hervorming van het erfrecht het reservataire erfdeel van de afstammelingen beperkt en niet meer afhankelijk gesteld van het aantal kinderen van de erflater.

De **reservataire erfdelen** kunnen schematisch worden weergegeven als volgt:

Wettelijk of feitelijke samenwonende partners of bloedverwanten in de zijlijn hebben geen reserve.

De reserve wordt berekend op basis van de "rekenboedel". Deze rekenboedel bestaat uit wat de overledene bezat op dag van zijn overlijden, vermeerderd met de schenkingen die de overledene bij leven had gedaan, verminderd met de schulden van de overledene en de lasten die op zijn of haar nalatenschap wegen.

Bij schending van de reserve bestaat voor de reservataire erfgenamen de mogelijkheid om de "inkorting" te vragen. Dit is een vermindering van de eerder gedane schenkingen ten belope van het aandeel dat de reserve schendt.

2.1 De roerende schenking

Handgift

Kenmerken

- Overdracht van 'hand tot hand'.
- Met "animus donandi" (wil tot schenken).
- Modaliteiten worden bevestigd in een "pacte adjoint"(onderhandse bevestiging van handgift).

Voordelen

- Geen verplichting tot registratie in België zodat de heffing van schenkbelasting kan worden vermeden.
- Op zich geen fiscaal misbruik.

Nadelen

- Enkel geschikt voor roerende goederen die van hand tot hand kunnen gegeven worden (bv. geldsommen, kunstwerken).
- Bij overlijden van de schenker binnen een periode van 3 jaar is er toch nog erfbelasting verschuldigd op de geschonken goederen indien de schenking niet vrijwillig werd geregistreerd.
- Gebrek aan notariële akte als bewijsmiddel.
- De handgift heeft geen vaste datum -> aan de hand van een aangetekende verzending van het pacte adjoint kan een semi vaste datum tot stand worden gebracht.
- Niet verzoenbaar met opschortende voorwaarden of voorbehoud van vruchtgebruik.

Bankgift

Kenmerken

- Overschrijving van een bankrekening van de schenker naar een bankrekening van de begiftigde (debitering en creditering).
- Met "animus donandi" (wil tot schenken).
- Modaliteiten worden bevestigd in een "pacte adjoint" (onderhandse bevestiging van bankgift).
- Geen mededeling vermelden op de overschrijving!!!

Voordelen

- Geen verplichting tot registratie in België zodat de heffing van schenkbelasting kan worden vermeden.
- Op zich geen fiscaal misbruik.

Nadelen

- Bij overlijden van de schenker binnen een periode van 3 jaar is er toch nog erfbelasting verschuldigd op de geschonken goederen, indien de schenking niet werd geregistreerd.
- Gebrek aan notariële akte als bewijsmiddel.
- De bankgift heeft geen vaste datum -> aan de hand van een aangetekende verzending van de pacte adjoint kan een semi vaste datum tot stand worden gebracht.
- Niet verzoenbaar met opschortende voorwaarden of voorbehoud van vruchtgebruik.

Schenken voor een notaris?

Een roerende schenking kan verleden worden voor een notaris in België. Indien er geschonken wordt voor een notaris in België, zal er altijd schenkbelasting worden geheven (tenzij een vrijstelling van schenkbelasting van toepassing is).

Voordelen

- Een schenking bij notariële akte is mogelijk voor alle soorten goederen.
- Aan een schenking bij notariële akte kunnen meer lasten en voorwaarden worden verbonden dan bij een handgift of een bankgift.
- De notariële akte heeft een grotere bewijskracht. De inhoud ervan is moeilijker aanvechtbaar.
- Een notariële akte heeft een vaste datum die tegenstelbaar is aan de belastingadministratie.

Nadeel

- Als de schenkingsakte wordt verleden voor een notaris, moet deze verplicht ter registratie worden aangeboden, met onderwerping aan het schenkbelasting (onder voorbehoud van een bijzondere vrijstelling).

Modaliteiten

Schenking als voorschot op erfdeel of buiten erfdeel

- Indien de schenker niets bepaalt wordt iedere schenking aan afstammelingen geacht te zijn gedaan als voorschot op erfdeel. Zo blijft de gelijkheid tussen de erfgenamen bewaard.
- Indien de schenker één van zijn erfgenamen een extraatje wil gunnen kan hij schenken buiten erfdeel.
- Deze schenking moet wel de reserve respecteren van andere erfgenamen, anders kan ze ingekort worden na het overlijden van de schenker.

Vorbehoud van vruchtgebruik

- Splitsing van de volle eigendom in vruchtgebruik (schenkers) en blote eigendom (begiftigden).
- Levenslang vruchtgebruik.
- Automatische en belastingvrije aanwas bij de blote

Schenking aan minderjarige kinderen

Bij een schenking aan minderjarige kinderen moet de schenker steeds rekening houden met het principe dat minderjarige kinderen handelingsonbekwaam zijn. Zij zijn aldus niet in staat om zelf een schenking te aanvaarden. Het Belgisch Burgerlijk Wetboek voorziet in de mogelijkheid dat ouders of grootouders kunnen optreden als vertegenwoordiger van de minderjarige kinderen om in hun plaats de schenking te aanvaarden.

Bij gebrek aan (groot)ouder, dient de vrederechter tussen te komen om een schenking te aanvaarden. De vertegenwoordiger van de minderjarige kinderen mag echter niet de schenker zijn.

Verder is het ook mogelijk om aan de schenking een beheersstructuur te koppelen tot wanneer de kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt (vb. een maatschap). Het is aangewezen om de maatschap eerst op te richten en vervolgens de aandelen van de maatschap aan de minderjarige kinderen te schenken. De omgekeerde volgorde zou immers tot gevolg hebben dat de machtiging aan de vrederechter gevraagd moet worden om de inbreng van de vermogensbestanddelen in de maatschap door de minderjarige kinderen te voltrekken. Vaak worden dergelijke beheersstructuren opgezet om het familiaal vermogen en de kinderen te beschermen en hen pas te betrekken bij het beheer van het familiaal vermogen vanaf het moment dat zij een zekere maturiteit hebben. Het is ook mogelijk dat de geschonken goederen nog steeds worden beheerd door de ouders, ook al zijn de begiftigden intussen meerderjarig.

eigendom op ogenblik van het overlijden van de (langstlevende) vruchtgebruiker.

- De vruchtgebruiker heeft recht op het gebruik en de vruchten. De vruchten van een goed zijn datgene wat dat goed periodiek voortbrengt, zonder dat dit de substantie ervan wijzigt en ongeacht of het uit zichzelf gebeurt of als gevolg van de valorisatie ervan, bijvoorbeeld:
  - interesten van spaartegoeden en kapitalen
  - (gewone) dividenden van aandelen en beleggingsportefeuilles als ze afgescheiden of opeisbaar werden tijdens de duur van het vruchtgebruik.

Het is aangewezen om in de schenkingsakte te bepalen welke vruchten en opbrengsten aan de vruchtgebruiker toekomen om discussies te vermijden.

- Vruchtgebruiker beschikt over het beheersrecht.
- De vruchtgebruiker heeft de verplichting om de bestemming van het bezwaarde goed te respecteren en te handelen als een voorzichtig en redelijk persoon.

Aanwas of terugval van het vruchtgebruik

- Deze voorwaarde zorgt ervoor dat het vruchtgebruik bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot, niet uitdooft maar overgaat naar de langstlevende echtgenoot.
- Van aanwas is sprake als beide echtgenoten samen schenken aan hun kinderen met voorbehoud van vruchtgebruik.
- Van terugval is sprake indien één echtgenoot een eigen goed schenkt aan de kinderen met voorbehoud van vruchtgebruik.
- Aanwas van vruchtgebruik is onder bepaalde voorwaarden vrij van schenk- en erfbelasting. De terugval van vruchtgebruik is vrij van erfbelasting, maar onderworpen aan de schenkbelasting.

Last van lijfrente

- Indien een beleggingsportefeuille hoofdzakelijk is opgebouwd uit kapitalisatieproducten heeft het "klassiek" vruchtgebruik weinig nut.
- Om toch inkomsten te kunnen behouden uit het geschonken vermogen kan de schenker bedingen dat de begunstigde hem periodiek (vb. jaarlijks), eventueel optioneel, een bepaalde rente moet uitkeren, berekend als een percentage op de waarde van het geschonkene of een vast afgesproken bedrag (dat kan geïndexeerd worden).
- Deze rente mag de schenking niet uithollen: de waarde van de last mag de waarde van het geschonken goed niet benaderen. In voorkomend geval is er namelijk geen sprake meer van een schenking, maar eerder van een verkoop, waarop het verkooprecht verschuldigd is wanneer het onroerend goed betreft.

Vervreemdingsverbod

- Verbod voor de blote eigenaar om zijn blote eigendom te vervreemden, behoudens toestemming van de vruchtgebruiker.
- Vervreemden wordt zeer ruim ingevuld: verkopen, schenken, in pand geven, hypothekeren, en enige andere vervreemding.
- Beschermingsmechanisme voor de vruchtgebruiker (of ter garantie van een conventionele terugkeer).
- Beperkt in de tijd (bv. het leven van de schenker).

Verbod tot inbreng in de huwelijksgemeenschap

- Verbod om de geschonken goederen in te brengen in een huwelijksgemeenschap of enige andere gemeenschap.
- Bescherming van het familiale patrimonium.
- Mogelijk om dit zelfs uit te breiden naar de opbrengsten van de geschonken goederen.
- Zelfs mogelijk indien kinderen trouwen met algehele gemeenschap van goederen.
- Moet niet beperkt zijn in de tijd.

Beding van terugkeer bij vooroverlijden (optioneel)

- Bij vooroverlijden van een kind wordt diens nalatenschap verdeeld tussen zijn erfgenamen. Bij kinderloos overlijden zijn dat vaak de ouders, de eventuele langstlevende echtgenoot en de broers en zussen (2de orde, zie hoger). Testamentair kan van deze wettelijke vererving afgeweken worden ten voordele van de langstlevende echtgenoot en andere personen.
- Deze erfenis wordt onderworpen aan de erfbelasting.
- Het is mogelijk dat de ouders niet wensen dat bepaalde erfgenamen van hun kind aanspraak maken op de geschonken goederen.
- Onder strikte voorwaarden: wettelijke terugkeer van de geschonken goederen naar de schenkers.
- Oplossing: optioneel beding van conventionele terugkeer bedingen in de schenkingsakte.
- De schenker kan dan kiezen of de goederen al dan niet dienen terug te keren bij het vooroverlijden van de begiftigde.
- De terugkeer is vrij van schenk- of erfbelasting mits de terugwerkende kracht van de ontbindende voorwaarde werd bedongen bij een optioneel beding van terugkeer.
- De schenker kan voorzien dat de vruchten en de opbrengsten die door de geschonken goederen werden voorgebracht voor de vervulling van de voorwaarde verworven blijven door de begiftigde.
- De schenker kan de goederen na de uitwerking van het beding van terugkeer eventueel zelf opnieuw schenken aan de erfgenamen van zijn kind, of aan andere personen.

Restschenking (fidei-commis de residuo)

- Tweekapstechniek: schenker schenkt aan de eerste begunstigde en duidt aan wie bij het overlijden van de eerste begiftigde dat wat mogelijks overblijft van de schenking zal ontvangen.
- Zowel de eerste als de tweede begunstigde moeten de schenking aanvaarden.
- De tweede schenking wordt fiscaal geacht gekregen te zijn van de oorspronkelijk schenker. Het is aangewezen om de terugwerkende kracht van de ontbindende voorwaarde te bedingen.

Bijkomende modaliteit

Ontbinding van de schenking wegens niet-nakoming van de lasten:

- Ontbinding door de schenker zonder (voorafgaande) tussenkomst van de rechter indien de begiftigde één of meer van zijn of haar verbintenissen niet nakomt.
- Door kennisgeving of door een uitdrukkelijk ontbindend beding.

Schenkbelasting voor roerende goederen

In België wordt er schenkingsrecht of schenkbelasting geheven bij de aanbieding ter registratie van een schenkingsdocument. Voor schenkingen die zijn vastgelegd in een Belgische notariële akte, is registratie in België verplicht. Ze zijn dus in principe automatisch onderworpen aan het schenkingsrecht of de schenkbelasting, tenzij er een vrijstelling van toepassing is.

Zoals de successierechten vallen de schenkingsrechten onder de gewestelijke bevoegdheid (zie hierboven voor de criteria die de verdeling tussen de gewesten regelen).

Vlaanderen past de volgende percentages toe op schenkingen van **roerende** goederen:

Schenking aan	Tarief
Echtgenoten, wettelijk samenwonenden en feitelijk samenwonenden (1 jaar samenwonend)	3%
Rechte lijn (afstammelingen)*	3%
Broers en zussen incl. halfbroers en -zussen	7%
Ooms of tantes, neven en nichten	7%
Andere personen	7%
Private stichtingen en beroepsverenigingen	5,5%
VZW (vanaf 1 juli 2021)	0%

* Ook stief-, zorg, en geadopteerde kinderen komen in aanmerking.

Deze percentages zijn van toepassing op alle schenkingen van roerende goederen, onder voorbehoud van toepassing van verminderingen of vrijstellingen.

Schenking van een familiale onderneming of vennootschap aan 0% schenkbelasting.

Komen in aanmerking:

- Activa familiebedrijf (eenmanszaak)
- Aandelen familiale vennootschap

Voorwaarden voor familiale vennootschap:

- Participatievoorwaarde
- Activiteitsvoorwaarde
- Voortzettingvoorwaarde
- Vormvoorwaarden

Bijzonderheden:

- Uitsluitingscriteria voor patrimoniumvennootschappen.

We wijzen er ook op dat een schenking van roerende goederen onder een opschortende voorwaarde die in vervulling gaat door het overlijden van de schenker, niet onderworpen is aan schenkbelasting, maar aan erfbelasting als de schenker een inwoner van Vlaanderen was op het moment van de schenking en op het moment van zijn overlijden.

De maatschap

Een maatschap is een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid. Een maatschap is een overeenkomst waarbij 2 of meer personen zich verbinden iets in gemeenschap te brengen met de bedoeling hen een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel te bezorgen. Deze overeenkomst kan o.m. benut worden voor het behoud en beheer van een familiaal vermogen.

Schenkers kunnen zo reeds vermogensbestanddelen overdragen aan hun kinderen of andere personen en hierover toch een zekere controle behouden. Die begiftigden krijgen dan niet rechtstreeks de activa maar moeten zich houden aan de regels die daaromtrent gemaakt zijn.

De maatschap is een zeer soepele structuur die men perfect kan invullen en organiseren volgens zijn eigen specifieke behoeften.

De maatschap is fiscaal transparant waardoor de opbrengsten belastbaar zijn bij de aandeelhouders die over aandelen in vruchtgebruik of in volle eigendom beschikken.

Let op! De maatschap zelf houdt geen fiscale voordelen in. Het is slechts een controlestructuur. Om de heffing van successierechten of erfbelasting te voorkomen, volstaat het niet de goederen in te brengen in een maatschap. De inbreng moet ook gekoppeld worden aan een schenking. Het is de schenking die een fiscaal voordeel mogelijk maakt.

Hoe werkt een successieplanning met een maatschap?

Enkele mogelijkheden:

- Schenking van de volle of blote eigendom van vermogensbestanddelen door de ouders aan (meerderjarige) kinderen gevolgd door hun inbreng ervan in een maatschap.
- Inbreng van vermogensbestanddelen door de ouders in een maatschap, gevolgd door de schenking van de volle of blote eigendom van de verkregen aandelen in de maatschap.

Opgelet: men moet er in principe over waken dat de ouders een klein deel van de aandelen van de maatschap blijven behouden in volle eigendom, om te verhinderen dat zij als statutair zaakvoerder kunnen worden afgezet door de begiftigden.

De ouders worden benoemd tot zaakvoerder (en/of opvolgend zaakvoerder) en behouden controle over het ingebrachte vermogen.

De inkomsten (en eventuele gerealiseerde meerwaarde) van de maatschap kunnen (optioneel) geheel of ten dele aan de vruchtgebruikers en volle eigenaars van aandelen in de maatschap worden uitgekeerd.

Fiscale gevolgen

We gaan er van uit dat roerende goederen werden ingebracht in een maatschap. Een maatschap is immers fiscaal in principe niet interessant voor onroerend goed. Maatschappen voor onroerende goederen komen dan ook niet veel voor in de praktijk.

De schenking van aandelen van een maatschap kan plaatsvinden aan 3% voor een Belgische notaris. Onder bepaalde voorwaarden kan de schenking van aandelen van familiale bedrijven of familiale vennootschappen die zijn ingebracht in een maatschap, ook aan 0% geschieden voor een Belgische notaris.

Bij het overlijden van de langstlevende ouder wast het vruchtgebruik van de aandelen aan bij de blote eigendom en beschikken de kinderen over de volle eigendom.

Sinds 1 november 2018 is een maatschap een onderneming, die onderworpen is aan de regels van het Wetboek van Economisch recht.

Dit brengt de volgende verplichtingen met zich mee:

- **Inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen:**
Een maatschap die wordt opgericht vanaf 1 november 2018 moet worden ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen voor de aanvang van de werkzaamheden. Door deze registratie, ontvangt de maatschap een ondernemingsnummer.
- **Boekhoudkundige verplichting:**
Maatschappen worden onderworpen aan boekhoudkundige verplichtingen. De Commissie voor Boekhoudkundige Normen bracht hierover op 4 maart 2020 een ontwerpadvies uit. In principe zullen zij een dubbele boekhouding moeten voeren. De ondernemingen waarvan de omzet (exclusief BTW) niet meer dan € 500.000 bedraagt, kunnen deze dubbele boekhouding echter voorkomen, indien zij getrouw en volledig een vereenvoudigde boekhouding voeren, bestaande uit een dagboek, waarin de mutaties op de rekeningen en/of in cash worden weergegeven, een aankoopboek en een verkoopboek. De maatschappen waarvan de omzet wel de drempel van € 500.000 overstijgt, hebben de verplichting om een dubbele boekhouding te voeren.

Wat onder 'omzet' dient te worden begrepen, is op dit ogenblik nog voorwerp van debat. Wij raden evenwel aan om steeds alle verantwoordingsstukken (te denken aan: portefeuilleoverzichten en alle aan- en verkoopborderellen) goed te bewaren.
- **Inschrijving UBO-register:**
De maatschap valt binnen de categorie van vennootschappen en moet dus ook een bepaald aantal gegevens van de uiteindelijke begunstigen melden in het UBO-register. De gegevens in het UBO-register dienen jaarlijks (her)bevestigd te worden. Daarnaast dient iedere wijziging van de uiteindelijke begunstigen binnen één

maand te worden gemeld in het UBO-register.

De uiteindelijke begunstigen zullen in principe de zaakvoerders, of mogelijks de aandeelhouders zijn. Indien de aandelen worden aangehouden in blote eigendom en in vruchtgebruik dient gekeken te worden wie effectief de zeggenschap uitoefent. Wanneer deze informatieoverdracht niet wordt nageleefd, kunnen er sancties en administratieve boetes worden opgelegd.

De publieke toegang tot het UBO-register werd ingevolge het arrest van het Hof van Justitie van 22 november 2022 opgeschort. Het valt af te wachten hoe de toegang tot het UBO-register definitief geregeld zal worden.

Naast de bevoegde autoriteiten en een aantal instellingen zal ook iedere burger het register kunnen raadplegen, weliswaar tegen betaling van een administratieve kost. Burgers kunnen wel slechts informatie opvragen op basis van de naam van de onderneming of het ondernemingsnummer.

Stichting administratiekantoor

Een Stichting Administratiekantoor (kortweg: "STAK") is een stichting met een speciaal doel, met name het beheren en het certificeren van vermogensbestanddelen. Een STAK wordt voornamelijk gebruikt voor het certificeren van aandelen.

Bij het certificeren vindt er een overdracht van vermogensbestanddelen plaats aan de STAK in ruil voor certificaten. Door het certificeren wordt de zeggenschap en het recht op de opbrengsten van het vermogen gesplitst.

Het beheer en de stemrechten komen toe aan het bestuur van de STAK (bijv. de ouders).

Voor Belgische fiscale doeleinden heeft de STAK de verplichting de opbrengsten door te storten aan de certificaathouders. Dit is een voorwaarde voor fiscale transparantie. In tegenstelling tot de maatschap kunnen de opbrengsten bijgevolg niet aangroeien bij het vermogen van de STAK.

Door gebruik te maken van een STAK, kunnen ouders reeds vermogensbestanddelen overdragen aan hun kinderen en hierover toch controle behouden

Certificaten van een STAK kunnen met voorbehoud van vruchtgebruik aan de begiftigden (vb. kinderen) worden geschonken, waardoor latere erfbelasting kan worden vermeden (zie "De maatschap"). Opbrengsten die aan de vruchtgebruikers werden uitgekeerd maar nog niet werden verteerd, vallen (in principe) in de nalatenschap.

Ook de STAK valt binnen het toepassingsgebied van de wetgeving omtrent het UBO-register (zie "De maatschap") en zal aan de verplichting van registratie van haar UBO's moeten voldoen en zal jaarlijks moeten (her)bevestigen. Daarnaast dient iedere wijziging van de uiteindelijke begunstigen binnen één maand te worden gemeld in het UBO-register.

Er is tevens de mogelijkheid om een Nederlandse STAK op te richten, middels een authentieke akte verleden voor een Nederlandse notaris. Deze dient over een maatschappelijke zetel in Nederland te beschikken en valt onder de Nederlandse wetgeving.

Private stichting

Een Private Stichting (verder: "Stichting") kan worden omschreven als een afgezonderd vermogen dat door de oprichter van de Stichting wordt ter beschikking gesteld voor een bepaald doel zoals omschreven in de statuten van de Stichting. Het doel moet een belangeloos karakter hebben (bijv. het bijhouden van een kunstcollectie, het ondersteunen van culturele initiatieven, het onderhoud van een gehandicapt kind, of de verzorging van familiale belangen...).

Er mogen geen voordelen worden verschaft aan de oprichters of bestuurders van de Stichting. Uitkeringen aan derden moeten kaderen binnen het belangeloos doel van de Stichting.

Een Stichting wordt opgericht bij authentieke akte verleden voor een notaris. Een Stichting heeft rechtspersoonlijkheid.

De Stichting is (in principe) onderworpen aan de rechtspersonenbelasting. Er is voorts jaarlijks een taks ter vergoeding van de successierechten van 0,17% op het vermogen van de Stichting verschuldigd. De private stichtingen waarvan het geheel van de bezittingen een waarde heeft die 25.000 euro niet overschrijdt, zijn niet aan deze taks onderworpen. De wetgever heeft enkele wijzigingen aan deze taks in het vooruitzicht gesteld.

De Stichting komt ten einde als het belangeloos doel is verwezenlijkt. De Private Stichting valt eveneens binnen het toepassingsgebied van de wetgeving omtrent het UBO-register (zie "De maatschap"), waardoor zij ook de gegevens van haar uiteindelijke begunstigen zal moeten registreren en jaarlijks zal moeten (her)bevestigen. Daarnaast dient iedere wijziging van de uiteindelijke begunstigen binnen één maand te worden gemeld in het UBO-register. Dit kunnen de bestuurders, de stichters of de natuurlijke personen in wiens belang de stichting is opgericht, zijn. De publieke toegang tot het UBO-register werd ingevolge het arrest van het Hof van Justitie van 22 november 2022 opgeschort. Al voor dit arrest was de toegang tot informatie door burgers beperkt tot zij die een legitiem belang konden aantonen, in verband met het witwassen van geld, financiering van terrorisme of andere criminele activiteiten.

Zoals reeds eerder vermeld, worden de schenkingen van roerende goederen aan een stichting belast aan een afzonderlijk, gunstiger tarief van 5,5%. Daarnaast geldt er ook een verminderd tarief van 8,5% in de Vlaamse erfbelasting in geval van legaten aan de private stichting. Omwille van deze regelingen, wordt de Private Stichting vaak gehanteerd als instrument van vermogensplanning. Deze kan zelfs opgericht worden door middel van een testament.

2.2 Onroerende schenking

Civiel en fiscaal

Wat?

Niet alleen roerende, maar ook onroerende goederen kunnen reeds bij leven worden overgedragen, al dan niet met voorbehoud van vruchtgebruik.

Een schenking van een onroerend goed gelegen in België dient verplicht bij notariële akte plaats te vinden, waarbij schenkbelasting betaald moet worden.

Schenkbelasting

De tarieven in de schenkbelasting worden toegepast per schenker en per begiftigde. Het algemeen tarief van de schenkbelasting is een progressief tarief dat varieert in functie van de omvang van de schenking en de graad van verwantschap tussen de schenker en begiftigde.

De tarieven in rechte lijn en tussen partners zijn als volgt:

Belastingschijf	Tarief in rechte lijn en tussen partners	
€ 0,01 - € 150.000	3%	3%
€ 150.000 - € 250.000	9%	6%
€ 250.000 - € 450.000	18%	12%
> € 450.000	27%	18%

De tarieven tussen alle andere personen zijn als volgt:

Belastingschijf	Tarief voor anderen	
€ 0,01 - € 150.000	10%	9%
€ 150.000 - € 250.000	20%	17%
€ 250.000 - € 450.000	30%	24%
> € 450.000	40%	31%

De tarieven in de tweede kolom gelden voor schenkingen van gebouwen onderworpen aan een energetische renovatie en gebouwen met conformiteitsattest die verhuurd worden.

Progressievoorbehoud

Daar onroerende goederen in de meeste gevallen een hoge waarde hebben, komt men sneller in een hogere schijven terecht, waardoor de totaal verschuldigde schenkbelasting hoog kan oplopen.

Daarnaast bestaat er nog een regel in alle gewesten die stelt dat wanneer een onroerende schenking binnen de drie jaar wordt gevolgd door een nieuwe onroerende schenking tussen dezelfde partijen, de waarde van de eerste schenking zal worden toegevoegd aan de belastbare grondslag van de tweede schenking, waardoor men opnieuw sneller in een hogere schijf terechtkomt.

Schenken om de drie jaar beperkt tot de laagste schijven kunnen dan wel een belastingbesparing opleveren.

Het principe van progressievoorbehoud werkt in Vlaanderen ook door in de erfbelasting. Wanneer een schenker binnen de drie jaar na een onroerende schenking overlijdt en onroerende goederen in de nalatenschap achterlaat aan de eerdere begiftigde, zal de waarde van de eerdere schenking worden toegevoegd aan de belastbare grondslag met betrekking tot de goederen in de nalatenschap voor de erfbelasting.

2.3 De gesplitste aankoop

Civiel en fiscaal

Wat?

De gesplitste aankoop van onroerend goed is een vaak aangewende planningstechniek tussen ouders en kinderen. In een dergelijke situatie kopen de ouders het vruchtgebruik van een onroerend goed, terwijl de kinderen de blote eigendom van het onroerend goed aankopen. Opdat de kinderen in staat zouden zijn om de blote eigendom van het onroerend goed te betalen, schenken de ouders vooraf vaak een geldsom aan hun kinderen. Bij het overlijden van de ouders, dooft het vruchtgebruik uit en worden de kinderen de volle eigenaars van het onroerend goed.

Opletten!

Hier speelt een vermoeden van "bedekte bevoordeling", dat als gevolg heeft dat het onroerend goed toch nog met erfbelasting wordt belast in de nalatenschap van de vruchtgebruiker, behoudens tegenbewijs.

Het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling kan worden verleend door louter aan te tonen dat er een voorafgaande schenking is geweest, die wel of niet werd geregistreerd.

2.4 Het testament

Definitie, vormen en legaten

Definitie

Een testament is een akte waarbij de erflater voor de tijd dat hij niet meer in leven zal zijn, over het geheel of een deel van zijn goederen beschikt.

Voordelen

- Testator blijft eigenaar van de goederen
- Herroepelijk

Nadelen

- Erfbelasting blijft verschuldigd
- Optimalisatie is soms mogelijk via testament (testamentaire bepalingen kunnen geen fiscaal misbruik vormen)

Vormen

Openbaar testament

- Authentiek of notarieel testament
- Grote bewijskracht
- Bewaring bij notaris
- Registratie in het Centraal Register der Testamenten, zodat toekomstige erfgenamen het gemakkelijker kunnen terugvinden wanneer de testator overlijdt.

Internationaal testament

- Onderhands geschrift en akte van verklaring voor notaris
- Nuttig bij grensoverschrijdende nalatenschappen
- Bewaring door notaris
- Registratie in het Centraal Register der Testamenten, zodat toekomstige erfgenamen het gemakkelijker kunnen terugvinden wanneer de testator overlijdt.

Eigenhandig testament

- Erflater schrijft dit met de hand, dagtekent en ondertekent het
- Discreet en eenvoudig
- Beperktere bewijskracht en groter risico op verlies e.d.
- Kan in bewaring gegeven worden aan de notaris met het verzoek voor de registratie in het Centraal Register der Testamenten te zorgen.

Legaten

Algemeen legaat

- Algemeenschap van goederen aan 1 of meerdere personen
- Onmiddellijk bezit van die goederen als er geen reservataire erfgenamen zijn en een notarieel testament werd opgesteld
- Gehouden tot schulden

Legaat onder algemene titel

- Erflater vermaakt een deel van zijn goederen
- Afgifte vragen aan de algemene legataris of wettelijk erfgenaam
- Gehouden tot schulden

Bijzonder legaat

- Erflater vermaakt specifieke goederen
- Afgifte vragen aan de algemene legataris of wettelijk erfgenaam
- In principe niet gehouden tot schulden behoudens hypothecaire e.d.

Toepassingen

Divide et impera

- Spreiden van de nalatenschap over zoveel mogelijk erfgenamen
- Enkel nuttig in rechte lijn en voor broers en zussen
- Bijvoorbeeld de nalatenschap verdelen over kinderen en kleinkinderen.
- Dit zal leiden tot een vermindering van de erfbelasting als gevolg van de progressieve tariefstructuur. En men vermijdt een dubbele belasting (er is immers niet nogmaals een latere overgang van kind naar kleinkind..)
- Opgelet: De testator dient wel steeds rekening te houden met het reservatair erfdeel van de kinderen. De erfgenamen van de eerste generatie hebben steeds de mogelijkheid om hun reservatair erfdeel op te eisen indien het beschikbaar deel overschreden zou zijn. Ze kunnen (doch moeten niet) dit doen door een vordering tot inkorting in te stellen en zo het verkregen deel in de tweede generatie terug te verminderen.

Ik-opa-testament

- Spreiden van de nalatenschap onder zoveel mogelijk erfgenamen door middel van een last
- Bijvoorbeeld de last dat kinderen een bedrag verschuldigd zijn aan de kleinkinderen
- Dit zal worden beschouwd als een legaat in hoofde van de kleinkinderen
- Dit zal leiden tot een vermindering van de erfbelasting als gevolg van de progressieve tariefstructuur.

2.5 Generation skipping

Hierboven werd reeds vermeld dat ook kleinkinderen kunnen opgenomen worden in een testament, met het risico echter van betwisting door de kinderen. Ook bij schenkingen aan kleinkinderen kunnen de kinderen later nog roet in het eten gooien.

Op welke manieren kan er toch fiscaal voordeel behaald worden zonder risico's?

Het nieuwe erfrecht creëerde de mogelijkheid om te schenken aan de kleinkinderen, doch met behoud van de gelijkheid tussen de kinderen. Deze generatiesprong houdt in dat de grootouder rechtstreeks schenkt aan zijn kleinkind (x). Vervolgens verbindt zijn kind (y), ouder van x, zich ertoe om de schenking aan x te laten aanrekenen op zijn eigen erfdeel. Bij het overlijden van de grootouder is het alsof de goederen waren geschonken aan het kind van de schenker, y, terwijl het kleinkind x de schenking mag behouden.

Bij het overlijden van y zal de schenking behandeld worden alsof x deze heeft gekregen van y om de gelijkheid met zijn broers en zussen te behouden.

Bij het overlijden van een ouder kan een kind de erfenis verwerpen. Door toepassing van plaatsvervulling komt diens deel dan toe aan zijn kinderen. Ook zo kan er een generatie worden overgeslagen zodat er maar éénmaal erfbelasting wordt betaald.

Een derde mogelijkheid inzake generation skipping bestaat erin dat de erfgenaam binnen het jaar, een zelfde waarde aan roerende goederen of dezelfde onroerende goederen die hij heeft geërfd van zijn ouder, doorschenkt aan zijn kinderen. Op de tweede schenking dient wel schenkbelasting betaald te worden, maar men mag rekening houden met de betaalde erfbelasting (mits bepaalde rekenregels in acht te nemen).

2.6 De levensverzekering

Civiel en fiscaal

Civiel

Voor wat betreft levensverzekeringen, moet er op civiel vlak rekening gehouden worden met het volgende:

- De uitkering uit de levensverzekering is overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek ook onderworpen aan inkorting en inbreng, zoals bij een schenking of een legaat van andere vermogensbestanddelen. Dit voor zover de uitkering als schenking moet worden beschouwd.
- Het is dus niet zonder meer mogelijk om reservataire erfgenamen via het gebruik van een levensverzekering te onterven!
- Wanneer de 'wettelijke erfgenamen' als begunstigden worden aangewezen zonder bij name te zijn vermeld, valt, onder voorbehoud van tegenbewijs of andersluidend beding, de uitkering uit de levensverzekering in de 'nalatenschap' van de verzekeringnemer. Die uitkering komt dan ten goede van diegene die de erfwet aanduidt of ten goede van diegene die in een testament zijn vernoemd.

Fiscaal

Uitkeringen van levensverzekeringscontracten in de 3 jaar vóór, bij of na het overlijden van de verzekeringnemer zijn in principe belastbaar met erfbelasting. Er zijn echter veel uitzonderingen afhankelijk van de manier waarop het contract is opgesteld en afhankelijk uit welke vermogens de premies werden betaald.

Als het contract in een uitkering na het overlijden voorziet, wordt de heffing van erfbelasting uitgesteld tot – naargelang het geval – het tijdstip van de afkoop of het tijdstip van uitkering.

Bijvoorbeeld: een levensverzekering met twee verzekeringnemers (twee echtgenoten) waarbij het contract pas tot uitkering zou komen bij overlijden van de langstlevende en waarbij de kinderen de begunstigden zijn:

- Echtgenoot 1 overlijdt: geen onmiddellijke heffing van erfbelasting.
- Later overlijdt Echtgenoot 2 (zonder dat deze de begunstiging heeft gewijzigd) en de polis komt tot uitkering: de uitkering wordt belast in de nalatenschappen van beide echtgenoten, in principe in elke nalatenschap voor de helft.

Toepassingen

Er zijn tal van toepassingen m.b.t. levensverzekeringen in de sfeer van vermogens- en successieplanning.

De verzekeringsgift

Het is mogelijk om als verzekeringnemer de rechten van de levensverzekeringsspolis via schenking over te dragen aan de begunstigde van de polis. Ingevolge de schenking wordt de begunstigde tevens verzekeringnemer.

Indien de schenking wordt aangeboden ter registratie, waardoor schenkbelasting zal worden betaald op de afkoopwaarde, zal bij overlijden van de schenker, enkel nog erfbelasting verschuldigd zijn over het surplus van de uitkering dat nog niet werd onderworpen aan de schenkbelasting. Indien de schenking van de levensverzekeringsspolis niet werd aangeboden ter registratie, zal er erfbelasting verschuldigd zijn op de gehele waarde van de uitkering, behoudens uitzonderingen.

Successierechtenverzekering

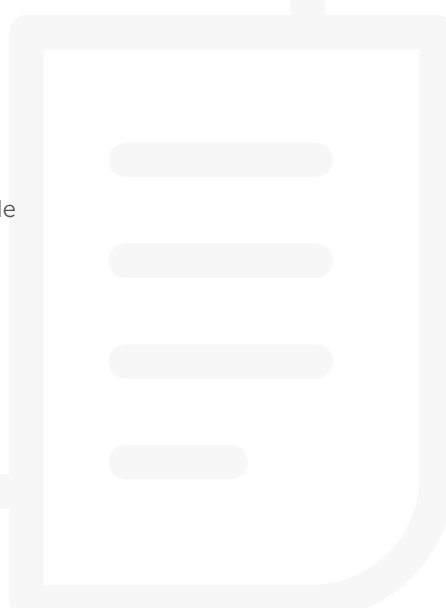
De successierechtenverzekering laat bijvoorbeeld toe om het risico van de periode van 3 jaar na een niet geregistreerde schenking in te dekken.
Cfr. hierboven onder 2.1

Om te verhinderen dat het overlijdenskapitaal zelf ook nog eens onderworpen wordt aan erfbelasting kan men een beding ten behoeve van zichzelf tot stand brengen. De begiftigde is dan verzekeringnemer en begunstigde, de schenker is het verzekerd leven.

Verzekering ter waarborg van de conventionele terugkeer

De conventionele terugkeer van het geschonkene bij vooroverlijden van de begiftigde kan worden gegarandeerd d.m.v. een levensverzekering. De begiftigde is dan verzekeringnemer en verzekerde. De schenker is begunstigde.

De uitkering aan de schenker, waardoor het beding van terugkeer wordt gerealiseerd, is onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld van erfbelasting.

2.7 De zorgvolmacht

Wat?

Een zorgvolmacht is een lastgevingsovereenkomst, afgesloten tussen een op dat moment nog handelingsbekwame persoon (de lastgever) en één of meerdere personen naar de keuze van de lastgever (de lasthebbers).

De zorgvolmacht heeft als doel een buitengerechtelijke bescherming tot stand te brengen voor het geval de lastgever niet meer over de nodige wilsbekwaamheid beschikt. Op dat moment zal de lasthebber optreden in de plaats van de lastgever voor algemene zaken of voor specifiek bepaalde rechtshandelingen die te maken hebben met de vermogensbelangen van deze laatste.

Kenmerken

- De zorgvolmacht is een vorm van buitengerechtelijke bescherming en kan bepalingen bevatten m.b.t. daden van vertegenwoordiging die betrekking hebben op de goederen, alsook op de persoon, van de beschermde persoon.
- De zorgvolmacht heeft niet de handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon tot gevolg.
- De zorgvolmacht zal vaak in werking treden vanaf het moment dat de beschermde persoon als gevolg van zijn gezondheidstoestand, niet meer in staat is om zijn vermogensrechtelijke belangen zelf te behartigen. Een onmiddellijke inwerkingtreding is desgewenst echter ook mogelijk.

De zorgvolmacht wordt niet automatisch beëindigd indien de beschermde persoon onder een gerechtelijk beschermingsstatuut zou vallen.

- De zorgvolmacht kan voorkomen in combinatie met andere lastgevingsovereenkomsten.

Vermogensplanning

De zorgvolmacht is een interessante en nuttige techniek tot vermogensplanning omdat:

- De overeenkomst kan voorzien in richtlijnen voor de lasthebber.
- De overeenkomst kan voorzien in voorkeuren m.b.t. een bewindvoerder of vertrouwenspersoon voor wanneer een vrederechter een gerechtelijke beschermingsmaatregel zou opleggen.
- De overeenkomst kan voorzien in de mogelijkheid voor de lasthebber om in hoofde van de beschermde persoon schenkingen te doen, handelingen ten bezwarende titel te stellen (zoals de verkoop van een onroerend goed, de oprichting van of inbreng in een vennootschap), een huwelijkscontract te sluiten of te wijzigen, op voorwaarde dat ook de echtgeno(o)t(e) van de beschermde persoon hierin toestemt.

2.8 Erfovereenkomsten

Een overeenkomst over een nog niet opgevalen nalatenschap is in principe verboden door het Burgerlijk Wetboek, behoudens een aantal uitzonderingen. Onder het algemeen principe is het verboden om bij leven een overeenkomst te sluiten met de toekomstige erfgenamen over hun rechten in een toekomstige nalatenschap.

De mogelijkheid om een erfovereenkomst te sluiten werd door de hervorming van het erfrecht versoepeld. Hiermee komt het nieuwe erfrecht tegemoet aan de wens van de samenleving, om als gezin een overeenkomst te sluiten met al de vermoedelijke erfgenamen over een nog niet opgevalen nalatenschap om latere conflicten te vermijden.

Sinds het nieuwe erfrecht is het mogelijk om voortaan een punctuele en een globale erfovereenkomst te sluiten.

Een **globale erfovereenkomst** is een overeenkomst die wordt aangegaan tussen de ouder(s) samen met al de vermoedelijke erfgenamen in rechte lijn. Het doel van een globale erfovereenkomst is om een subjectief evenwicht te vinden tussen de erfgenamen. Om dit evenwicht te bereiken zullen de vroegere schenkingen, eventuele schenkingen in de overeenkomst zelf en de situatie van de vermoedelijke

erfgenamen in aanmerking worden genomen. Daarnaast kunnen er andere voordelen aan de vermoedelijke erfgenamen, zoals de kosten van een lange studie of van een huwelijksfeest, in aanmerking worden genomen.

De ondertekening van een globale erfovereenkomst heeft tot gevolg dat de eventueel (juridisch) benadeelde partijen verzaken aan hun vordering tot inkorting en inbreng ten aanzien van de erfgenamen met betrekking tot de reeds gedane schenkingen.

Een **punctuele erfovereenkomst** is een overeenkomst over een welbepaalde schenking of over een bepaald aspect van een schenking. Met een punctuele erfovereenkomst kunnen bijvoorbeeld de schenker en de begiftigde een akkoord sluiten met betrekking tot de waardering van de geschenken goederen om eventuele latere betwistingen te vermijden.

De globale en punctuele erfovereenkomst zijn onderworpen aan zeer strenge formaliteiten, zodat de partijen bewust beslissen tot het sluiten van een erfovereenkomst. Een erfovereenkomst dient te worden opgemaakt bij notariële akte, na het doorlopen van een aantal opgelegde wachttermijnen.

U bent goed omringd

Wenst u meer
informatie?
Neem dan contact
met uw Beobank
vermogensadviseur.

Beobank NV/SA geeft geen juridisch, fiscaal of successieadvies. Hebt u daarover vragen, kunnen wij u in contact brengen met een advocaat of een externe adviseur gespecialiseerd in deze materie.